

"Enerji sektöründe 7 yılda yaşanan büyük atılımı göz ardı edemeyiz"

Enerji Petrol & Gaz Gazetesi'nin, Enerji 2008 Özel Koleksiyon Eki için doğal gaz sektörünü değerlendiren PETFORM Yönetim Kurulu Başkanı Nusret Cömert, "Türkiye doğal gaz piyasası, geçtiğimiz 20 yılda çok büyük bir dönüşüm yaşadı. Şubat 1986'da BOTAS ile Soyuzgazexport (SSCB) arasında imzalanan anlaşmayla birlikte Türkiye'nin gündemine giren doğal gaz, ertesinden itibaren hayatlarımızdaki yerini almaya başladı. Müteakip yıllarda büyükşehirlerde konut ve sanayi kullanımına sunulan doğal gazın ülke çapında büyük bir hızla yaygınlaşması ise 2000'li yıllarda gerçekleşti. Doğalgaz kullanan şehirlerimizin sayısı 5 yıl gibi kısa bir sürede 52'ye yükseldi. 1987 yılında 433 milyon m³ düzeyinde başlayan doğalgaz ithalatı, talepte yaşanan hızlı artışa paralel olarak her yıl katlanarak büyüdü ve nihayetinde 2007 yılı sonu itibarıyla 36,5 milyar m³'e ulaştı. Bununla birlikte geçtiğimiz 20 yılda

PETFORM Yönetim Kurulu Başkanı Nusret Cömert Türkiye doğal gaz piyasasını değerlendirerek, "MBF mekanizması sağlıklı çalışmadığı sürece Kanun'un ve AB Direktiflerinin öngördüğü Türkiye doğal gaz ikmal piyasasındaki monopol sistemin ortadan kalkması, yeni oyuncuların piyasaya girmesi, yani tüketicilerin serbestçe kendi tedarikçilerini seçmeleri ve sonucunda rekabetin oluşması hiçbir zaman ne yazık ki gerçekleşmeyecektir" dedi.

Yılında Petrol Piyasası Kanunu, 2005 yılında ise LPG Piyasası Kanunu hayata geçirildi. Bu noktada şunu özellikle belirtmek istiyorum ki; Enerji sektöründe yaşanan bu dönüşüm sürecinin son halkasının da 2007 yılında arama - üretim yatırımlarını düzenleyen yeni Petrol Kanunu ile tamamlanması gerekiyordu. Ancak PETFORM üyesi 31 enerji şirketi olarak desteklediğimiz ve ülkemizin hidrokarbon potansiyelinin ortaya çıkartılmasını sağlayacağına inandığımız 5574 sayılı Türk Petrol

de, BOTAS'ın elindeki kontratların her yıl yüzde 10'dan az olmamak üzere kontrat ya da miktar devri yoluyla devredilmesi, 2009 yılına gelindiğinde BOTAS'ın (ve tabii ki diğer tüm piyasa oyuncularının) pazar payının yüzde 20'ye indirilmesi ve her bir ticari faaliyetinin ayrı tüzel kişilikler altında yürütülmesi öngörülmüştü. Nitekim Kanunun öngördüğü zaman planında büyük gecikmeler olmakla birlikte, ilk kontrat devri ihalesi Kasım 2005'te gerçekleştirildi ve PETFORM üyesi 4 şirket ihaleyi kazandı. İhaleyi kazanan şirketlerden birinin Aralık 2007'de resmen ithalat ve toptan satışa başlamasının çok oyunculu ikmal piyasasına geçiş tarihi bir adım olduğuna inanıyoruz" dedi.

"MBF mekanizması sağlıklı çalışmadığı sürece rekabet oluşamayacak"

PETFORM olarak en büyük arzularının yeni kontrat veya miktar devri ihaleleriyle ikmalci sayısının artırılması ve sınırdan gazın gaz ile rekabetinin ('gas to gas competition') sağlanması olduğunu belirten Nusret Cömert, "Keza nihai amaç, Kanun'da da öngörüldüğü üzere, ülke içerisinde doğal gaz ikmalcilerinin tam bir serbest rekabet ortamı içerisinde doğal gazı nihai tüketicilere maliyet etkin bir şekilde arz etmesidir. Diğer taraftan kanunun öngördüğü sürenin bitimine çok az süre kala önemli bir eşik, Maliyet Bazlı Fiyatlandırma (MBF) Mekanizması'nın yürürlüğe girmesiyle aşıldı. Zira Türkiye, şeffaf ve rekabetçi bir doğal gaz piyasasına kavuşma yolunda en büyük adım olan fiyatlandırma hususunu, belli bir formül çerçevesinde otomatik olarak belirlenecek bir sistemi uygulamaya sokarak gerçekleştirdi. Biz PETFORM olarak, Yüksek Planlama Kurulu kararı neticesinde atılan bu adımı bir 'reform' olarak nitelendiriyoruz. Zira bu mekanizmanın, doğru ve kesintisiz bir şekilde uygulandığı takdirde serbest ve rekabetçi piyasanın temel taşını oluşturarak yatırımları tetikleyeceğine ve fiyatlandırmanın çok daha sağlıklı yapılmasını sağlayacağına inanıyoruz. MBF mekanizması sağlıklı çalışmadığı sürece Kanunun ve AB Direktiflerinin öngördüğü Türkiye doğal gaz ikmal piyasasındaki monopol sistemin ortadan kalkması, yeni oyuncuların piyasaya girmesi, yani tüketicilerin serbestçe kendi tedarikçilerini seçmeleri ve sonucunda rekabetin

Nusret Cömert

oluşması hiçbir zaman ne yazık ki gerçekleşmeyecektir" şeklinde konuştu.

"Enerji sektöründe 7 yılda yaşanan büyük atılımı göz ardı etmemiz mümkün değil"

"Doğalgaz piyasasının liberalizasyon sürecinde yaşanan sıkıntıları dile getirmekle ve çözüm önerilerimizi her daim kamu otoriteleriyle paylaşmakla birlikte, enerji sektörünün her bir segmentinde geçtiğimiz 7 yılda yaşanan büyük atılımı göz ardı etmemiz mümkün değildir" diye değerlendirmelerine devam eden Nusret Cömert, "Bu atılımın mimarları da Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ile Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu'dur. Kurulduğu günden itibaren bir yandan tüm piyasa oyuncularını denetleyerek piyasaların sağlıklı bir yapıda işleminin önünü açan EPDK, diğer taraftan da ikincil mevzuatı dinamik bir şekilde geliştirmiştir. PETFORM üyesi 31 enerji şirketinin temsilcileri olarak görüş ve önerilerimizi aktarabilmemiz için bize her türlü iletişim kanalını açık tutan paylaşımcı yönetim anlayışına sahip karakteriyle Sayın Başkan ve Kurul üyeleri başta olmak üzere tüm kurum çalışanlarına teşekkürlerimizi sunmak istiyorum" şeklinde açıklamalarını sonlandırdı.

"Enerji sektöründe birbiri ardına yürürlüğe giren bu kanunlar, temelinde salt birer mevzuat değişikliğinin ötesinde büyük zihinsel dönüşümlere de işaret etmektedir. Zira Doğal Gaz Piyasası Kanunu, temel olarak monopol bir yapıdan çok oyunculu şeffaf ve rekabetçi bir piyasa mekanizmasına geçiş hedefliyordu."

talep büyümesinde yükselen ivmenin, önümüzdeki 20 yıl boyunca da aynı şekilde süreceği öngörülmüyor. BOTAS'ın projeksiyonları, 2020 yılında 66, 2030 yılında da 76 milyar m³ yurtiçi talep olacağını, yani talebin tam ikiye katlanacağını ortaya koyuyor" dedi.

"2001 yılı enerji sektöründe yaşanan devasa dönüşüm yılı oldu"

Doğalgaz piyasasında yaşanan bu büyüme trendinin, 2000'li yılların başında kapsamlı bir mevzuat değişikliği gereksinimini de beraberinde getirdiğini vurgulayan Nusret Cömert, "Bu gereksinim, somut karşılığını Mayıs 2001'de yürürlüğe giren 4646 sayılı Doğal Gaz Piyasası Kanunu'nda buldu. Diğer taraftan 2001 yılı, sadece doğal gaz piyasasında değil, tüm enerji sektöründe yaşanan devasa dönüşümde en büyük eşik aşıldığı yıl oldu. Doğal Gaz Piyasası Kanunu'nun iki ay öncesinde Elektrik Piyasası Kanunu yürürlüğe girdi. Bu iki kanunu, ikişer yıl arayla enerjinin diğer segmentleri takip etti: 2003

Kanunu maalesef yürürlüğe girememiş, enerji sektöründe yaşanan büyük dönüşümün bir ayağı eksik kalmıştır" şeklinde görüşlerini bildirdi.

"2009 yılında pazar paylarının yüzde 20'ye indirilmesi öngörülmüyordu"

"Enerji sektöründe birbiri ardına yürürlüğe giren bu kanunlar, temelinde salt birer mevzuat değişikliğinin ötesinde büyük zihinsel dönüşümlere de işaret etmektedir. Zira Doğal Gaz Piyasası Kanunu, temel olarak monopol bir yapıdan çok oyunculu şeffaf ve rekabetçi bir piyasa mekanizmasına geçiş hedefliyordu. 20 yıldır piyasanın tek aktörü olarak hem doğal gazı yurtdışından ithal eden, hem ülke içerisinde taşımacılığını yürüten, hem de şehir içi dağıtımlarını üstlenen BOTAS'ın, artık serbest piyasa ekonomisinin öngördüğü adil kurullar çerçevesinde piyasayı özel sektörle paylaşması öngörülmüyordu" diye konuşan PETFORM Yönetim Kurulu Başkanı Nusret Cömert, "Bu yeni piyasa yapısının oluşması için

"Kanunun öngördüğü sürenin bitimine çok az süre kala önemli bir eşik, Maliyet Bazlı Fiyatlandırma (MBF) Mekanizması'nın yürürlüğe girmesiyle aşıldı. Zira Türkiye, şeffaf ve rekabetçi bir doğal gaz piyasasına kavuşma yolunda en büyük adım olan fiyatlandırma hususunu, belli bir formül çerçevesinde otomatik olarak belirlenecek bir sistemi uygulamaya sokarak gerçekleştirdi."